
Wstęp

Przedstawiany Czytelnikowi zbiór artykułów ma na celu zaprezentowanie problematyki niepełnosprawności w sposób interdyscyplinarny, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia czynników psychologicznych, społecznych oraz kulturowych. Idea przygotowania tomu zrodziła się w Zakładzie Psychologii Rehabilitacyjnej Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, którego pracownicy, doktoranci i współpracownicy od lat prowadzą badania nad zjawiskami związanymi z postrzeganiem niepełnosprawności, czynnikami warunkującymi adaptację osób z niepełnosprawnością, a także nad możliwościami wspierania tych osób w ramach szeroko pojętej pomocy psychologicznej. Poszukiwania badawcze i związane z nimi działania praktyczne prowadzone są w określonym kontekście teoretycznym, w którym wyeksponowana jest rola uwarunkowań społeczno-kulturowych w definiowaniu wielu pojęć związanych z niepełnosprawnością oraz kształtowaniu się psychologicznej sytuacji osób niepełnosprawnych. Podstawowe cechy tego podejścia zreferowano w rozdziale pierwszym, a poruszone w nim wątki rozwijane są następnie przez Autorów poszczególnych rozdziałów.

Artykuły zebrano w dwóch częściach. Pierwsza z nich obejmuje analizę społeczno-kulturowych uwarunkowań procesów integracji. Piotr Tomaszewski w swoim rozdziale zwraca uwagę, iż nauczanie osób słyszących języka migowego przyczynia się do pogłębienia ich rozumienia sytuacji osób głuchych i słabosłyszących, uwrażliwia na aspekty, z których wcześniej często nie zdawały sobie sprawy.

Rafał Dziurla, na przykładzie zjawiska spontanicznej integracji społecznej, omawia proces dopasowania obowiązujących form komunikacji do umiejętności i preferencji mniejszości głuchych, czy też szerzej – dopasowania kultury większości do kultury mniejszości.

Joanna Kowalska analizuje rolę przekazu społecznego oraz kulturowego, kierowanego do dzieci w wieku przedszkolnym, w procesie kształtowania się u nich stereotypów dotyczących osób z niepełnosprawnością.

W kolejnym rozdziale natomiast Olga Pokorska przedstawia przegląd badań nad postrzeganiem społecznym osób z zespołem Downa. Omawia istniejący stereotyp osoby dotkniętej tym zespołem, analizuje jego źródła oraz prezentuje kilka interesujących inicjatyw społecznych i projektów kulturalnych, mających na celu kształtowanie pozytywnych postaw wobec tych osób.

Mateusz Płatos, Kinga Wojaczek i Adam Zawisny prezentują interesujące informacje na temat mało znanej w Polsce, zwłaszcza w odniesieniu do osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, formy wsparcia, jaką jest wolontariat koleżeński. Opisują doświadczenia gromadzone w tej dziedzinie przez wiele lat w Wielkiej Brytanii, a także charakteryzują sytuację w Polsce pod kątem możliwości realizacji projektu wolontariatu koleżeńskiego.

Druga część zbioru poświęcona jest kulturowym oraz społecznym aspektom zaburzeń rozwoju. Rozpoczyna ją artykuł Ewy Pisuli, w którym Autorka omawia zagadnienie autystycznych cech traktowanych jako charakterystyki obecne w całej populacji i bardziej nasilonych w niektórych grupach. Zgodnie z zaprezentowanym w tym tekście podejściem taką grupę stanowią osoby z diagnozą zaburzeń ze spektrum autyzmu, a także ich najbliżsi krewni. Rozdział odnosi się do problemów w precyzyjnym określeniu granic między normą i patologią funkcjonowania oraz związanych z tym trudności diagnostycznych.

Problematyka diagnozy autyzmu szerzej opisana została przez Rafała Kawę, który w kolejnym tekście przedstawia międzykulturowe aspekty diagnozy, wskazując uwarunkowane kulturowo różnice w ekspresji symptomów oraz w jej ocenie dokonywanej z perspektywy określonej kultury.

Monika Pudło natomiast podejmuje problematykę jakości życia osób z ADHD, również wskazując na znaczenie czynników społeczno-kulturowych.

Magdalena Kawa omawia zasady etyczne, których przestrzeganie jest warunkiem skuteczności pomocy psychologicznej udzielanej osobom z zaburzeniami rozwoju, a także opisuje niektóre dokumenty określające standardy profesjonalnej pracy terapeutów behawioralnych.

Zbiór ten jest adresowany do psychologów, socjologów, pedagogów, lekarzy, pielęgniarek, pracowników socjalnych oraz wszystkich osób zainteresowanych społeczno-kulturowym kontekstem niepełnosprawności.

Redaktorzy

Piotr Tomaszewski

Kamilla Bargiel-Matusiewicz

Ewa Pisula